

DEMOKRACIJA ZA NEUMNOST

Pobuda za pričujočo gloslo je domala enaka tisti, ki mi je pred nedavnim narekovala bolj bridek kot jedek zapis na temo Razprodaja narodnega ponosa. Pa tudi sicer sem se že nekajkrat obregnil ob razne neumnosti, ki so se mi po svoji izrazitosti zdele docela enkratne, a je naš odnos do njih bil vendarle vsakokrat tako samoumevno toleranten — kadar smo take stvari sploh opazili — tako poln razumevanja, kot da so take (in še večje) neumnosti najbolj razumljiv del naše vsakdanjosti.

In prav ta naš nevznemirljiv odnos do že zakonito ponavljajočih se neumnosti v našem vsakdanjem življenju me tudi tokrat sili, da se oglašam. Rad bi bil jedek, strupen, rad bi koga razjezil, prizadel, če je na tej ravni sploh še mogoče koga prizadeti.

V razponu štirinajstih dni smo imeli tri velike praznike: 27. april, prvi maj, obletnico osvoboditve (9. maj). Marsikaj smo tudi storili, da bi slehernemu od teh praznikov dali ustrezen poudarek, zastave so bile razobešene skoraj nepretrgano, uspel je tudi množični pohod ob žici okupirane Ljubljane, tudi tek prijateljstva po mestu samem je bil upoštevanja vreden dogodek, s primerno mednarodno udeležbo — toda: kaj je izostreno oko tujca (naše je za take stvari, žal, že kalno) videlo tiste dni v Ljubljani, v čem je lahko razkrilo eno od temeljnih potez njene praznične podobe? Bridko, a resnično: vsa Ljubljana je bila vseh teh štirinajst dni preplavljena z domiselno vsiljivimi vabili za obisk v cirkusu ORFEI. Da ne bo nesporazuma: nič nimam proti cirkusu ne proti zabavi, ki jo prinaša. Pa vendar: dobessedno okupirati Ljubljano z velikanskimi napisi v italijanščini in angleščini in to celo v dneh, ko to mesto proslavlja svoj največji narodni praznik, dan ustanovitve OF, in dan osvoboditve, vmes pa še mednarodni delavski praznik, ne, to je vendar več

kot samo neokusno, več kot samo malomarnost, več kot zadeva, ki naj jo preuči (in nič ukrene, vsaj ne učinkovito) služba mestne inšpekcije — to je agresivna manifestacija potrošniške neumnosti, ki si z mislijo na svoj kramarski profit prisvoji podobo mesta in jo popači in opljuva v skladu s prtiličnimi strastmi svoje kramarske duše.

Težko je verjeti, da bi se kaj takešnega moglo zgoditi kje drugje na svetu, vsaj v civiliziranem svetu ne. Vsa mesta vabijo v goste slavne in manj slavne cirkuse, vendar bi najbrž težko našli celó provincijsko mesto, kaj šele nacionalno prestolnico, ki bi gostovanju kakršnegakoli cirkusa posvetilo tolikšno pozornost, da bi za ves čas obiska (in še prej, v psihološki pripravi množic) odstopilo pomenu in namenu cirkusa svoje središče, glavne ulice, zelene pasove na vpadnicah, plotove in drogove, skratka vse, kar lahko spodbudi pešce in avtomobiliste, naj ne zamudijo priložnosti.

Bilo je nekaj pisem bravcev, kratko obvestilo, da se bo za to neokusnost pozanimala inšpekcijska služba, potem pa je čez vse to leglo tisto naše »No ja, tako je pač«.

In vendar ne bi smelo biti tako!

Neko ljubljansko podjetje, menda Centromerkur, je povabilo Moiro Orfei v Ljubljano — v redu;

podjetna gospa Moira je našim organizatorjem, najbrž z razumevanjem omenila, da ima njen cirkus še precejšnjo zalogo angleških in italijanskih plakatov, ki bi se jih dalo uporabiti v Ljubljani . . . Centromerkur pa v hvaležen nasmešek: večja varčnost — večji dobiček, poleg tega pa Slovenci že od nekdanj kažemo velik smisel za tuje jezike;

pri takih stvareh igra seveda pomembno vlogo tudi estetski videz: če so že plakati gospe Moire v italijanščini in angleščini, ostanek z gostovanj po Italiji in angleško govorečih deželah, zakaj ne bi bilo v tem duhu tudi to, kar

lahko iz svojega doda ljubljanski organizator? Tako so na zelenem pasu na Titovi in Prešernovi cesti zrasli iz tal kot bojovníki iz zmajevih zob na Aresovem polju veliki panoji v železnih okvirih in vsak je kazal radovednim očem, zlasti mimo vozečim avtomobilistom, eno samo črko, vse skupaj, druga za drugo, pa so se zlivale v veliko sporočilo Slovincem: CIRCO SUL GHIACCIO — CIRCUS ON ICE.

In nad temi napisi so v dneh treh velikih praznikov: 27. aprila, 1. maja in 9. maja, ponosno vihrale slovenske zastave.

Ne vem, kaj je ugotovila inšpekcija, naglo prav gotovo ni ukrepala ali pa se Centromerkur ni dal preplašiti in je »napako popravil«, ko je bilo cirkuskega gostovanja že konec.

Vsa zadeva je sama po sebi tako neumna, da ni vredna besede, hkrati pa zasluži vso našo pozornost prav zato, ker je tako zelo neumna, da globoko žali sleherni razum in razumnost: tudi neumnost uveljavlja svoje demokratske pravice. Toda: ali ima taka neumnost tudi po zakonu takšne pravice?

Odgovor bi bil lahko kratek: Če jih ima, je treba tak zakon spremeniti; če jih nima, je treba zakon spoštovati.

Modri mestni očetje imajo najbrž polne omare dobrih nasvetov, med njimi skoraj zanesljivo tudi naslednjega:

MESTNA SKUPŠČINA NAJ ČIMPREJ SPREJME ODLOK, KI NAJOSTREJE PREPOVEDUJE KAKRŠNIM KOLI MENEŽERJEM IN DRUGIM LOVCEM NA DENAR

ESTETSKO IN JEZIKOVNO SPREMINJATI PODOBO NAŠEGA GLAVNEGA MESTA. ZA RAZOBEŠANJE PLAKATOV V TUJIH JEZIKIH JE POTREBNO POSEBNO DOVOLJENJE.

To je potrebno, kajti demokracija za neumnost je teror nad razumom. Da o spodobnosti in dobrem okusu sploh ne govorimo.

Pa tudi če pustimo ob strani vprašanje narodnega ponosa in se imamo za poliglotsko ljudstvo, ki mu je vseeno, v kakšnem jeziku se nanj obračajo v njegovi hiši, ostane povsem odprto vprašanje dobrega okusa, v našem primeru, ki ni niti osamljen niti bolj izrazit kot mnogi drugi doslej: gostovanje še tako slovitega cirkusa ne more biti dogodek, ki bi smel spremeniti podoba mesta, celo njegov najstrožji center — seveda, če sploh še kaj damo nase vsaj v smislu dobrega okusa, če že drugače ne.

Če pa kakšna narodna prestolnica praznuje tako pomembne nacionalne in politične praznike, kot so za Slovence 27. april, 9. in seveda tudi 1. maj, potem je razumljivo, da mora biti tudi podoba mesta prilagojena vsebini in pomenu vsakega od teh praznikov, kar po zakonih dobrega okusa pomeni tudi, da se druga znamenja, zlasti motiča, umaknejo dostojanstvu praznika.

Prav tega smisla za dober okus, individualen in naroden, pa Ljubljana v pravkar minulih prazničnih dneh ni pokazala.

Žal.

C. Zlobec